

Úvod do filosofie [č. ?]

Ladislav Hejdánek

This is a transcript of the following document:

[Úvod do filosofie \[č. ?\]](#)

jedná se o přepis tohoto dokumentu:

[Úvod do filosofie \[č. ?\]](#)

◆ bytový seminář, česky, vznik: 7. 12. 1976

◆ private seminar, Czech, origin: 7. 12. 1976

Úvod do filosofie [přepis, 1976]

(7. 12. 1976)

Pavel Keřk. resumuje dosud probrané.

L: Děkuju. Měli byste k tomu něco ještě? Na doplnění nebo nesouhlas? Tedy plánem bylo, udělat něco pro takové seznámení s filosofickou problematikou, ale – jakýsi takový úvod, uvedení do filosofie, ale na tématu věda a víra. Takže my tady teď máme hned tři věci, kterými se zabýváme – filosofii, vědu a víru. Ta filosofie má komentovat vztah mezi vírou a vědou. No, a aby tohle mohla udělat, tak se musí nejprve vymezit vůči nim oběma. A to jsme nejprve dělali tak, že filosofie ukazovala, v čem je s vědou solidární a v čem s ní solidární být nemůže, v čem tedy nemůže na vědu dát, v čem věda pro filosofii není autoritou. Není autoritou všude tam, kde prvořadou důležitost má nepředmětná skutečnost. Co to je nepředmětná skutečnost, to si necháme ještě zvlášť stranou – je to skutečnost, která buď sama není vůbec předmětná, nemá předmětný charakter, nemůže se tedy stát tématem takovým způsobem, že se k ní myšlenkově přibližujeme jakoby zvenčí, jakoby diváci, tj. tak, že je před námi, to znamená právě ten „před-mět“. Anebo sice má předmětnou stránku, ale ta není podstatná, nebo není nejdůležitější. Takže buď vůbec nemá předmětnou stránku, anebo ji má, ale ta není nejdůležitější. Takový příklad je třeba člověk, a to konkrétně člověk filosofující. Když filosofuji, tak sám pro sebe nemohu být předmětem. Když ze sebe předmět dělám, tak vědomě mystifikuju sám sebe a eventuelně i další posluchače. Protože já filosofuji ne jako předmět, nýbrž jako subjekt. Samozřejmě že mohu být předmětem vědeckého zkoumání, někdo může změřit, jaké mám rozměry lebky, mám-li takové či onaké protilátky atd., všechno to se na mně dá zjišťovat, ale tahle předmětná stránka není nejpodstatnější. Nejpodstatnější na mně je, že filosofuji, a to dělám jako subjekt, ne jako objekt. A nedá se tomu taky jinak rozumět, než když se chápe ta má aktivita, tj. ta subjektní aktivita. Věda tohle zapomíná; to jsme si říkali, že věda se pokouší formulovat všechno nakonec tak, aby z toho ten subjekt jakoby vypadl. On tam je sice nezbytný, protože ta věda se sama nedělá, ale pokud možno se to dělá tak, aby ten subjekt tam nebyl důležitý, aby tam nehrál žádnou roli. U filosofie tomu tak není. Takže tam, kde je třeba se zabývat člověkem, nemůže být filosofie solidární s vědou, poněvadž věda z člověka dělá předmět, objekt, kdežto filosofie to nemůže uznat. To je jedna věc, a druhá věc je, jak jsme říkali, tj. ten druhý obor nepředmětnosti, je celkovost. Svět jako celek není předmět – taky proto ne, že ke světu nemůžeme přistoupit zvenčí, poněvadž jsme vždycky v něm. Věda nám proto nemůže být autoritou o světě jako celku. No a pak je třetí obor, o kterém jsme se také zmiňovali, a to je pravda. Příklad: když se pokoušíme odhalit věci a sebe jako nevěc v pravém světle, tak to světlo, to „pravé světlo“ není ani z těch věcí, ani z nás. My proto musíme předpokládat něco dalšího, jakousi osvětlenou scénu, na níž se to ukazuje, a na níž se také my ukazujeme. No a tak třeba to je ta pravda; ale vedle pravdy jsme mluvili také o řeči. Řeč je v této souvislosti také podobný fenomén. Řeč ovšem na rozdíl od pravdy má svou předmětnou stránku, to je mluva, jednotlivé jazyky, a ty jsou ovšem možné jenom díky řeči, která sama předmětná není. No, takže filosofie tedy je solidární s vědami a respektuje vědy tam, kde jde o předmětnou stránku věcí, jednotlivých, partikulárních skutečností. Ale filosofie se o tyto jednotlivé, partikulární věci, skutečnosti zajímá pouze ve vztahu k celku. Filosofie se nemůže nechat zavést k speciálnímu, specializovanému zájmu o nějakou jednotlivinu, ale musí se vždycky tázat, jaký význam má ten její zájem, to zabývání se nějakou jednotlivinou, pro obraz celkový, pro pochopení celku. Takže ve chvíli, kdy se táže filosofie po tom, jaký význam mají jednotlivosti pro pochopení celku, tak zase už ta filosofie nemůže respektovat vědu, zas už musí stát na svých nohách. Pokud jde o člověka, tak samozřejmě zase člověk má (jako ostatně všechny bytosti živé v tom našem světě) svou předmětnou stránku, kterou se věda legitimně může zabývat. Nelegitimní je ten zájem, když tu předmětnost vydává věda za všechno. Předmětně uchopí nějakou živou bytost nebo dokonce člověka, a říká, že to je všechno, že uchopila celou skutečnost, nic jiného že se na tom nenechá poznat. V tu chvíli to je nelegitimní a v tu chvíli také filosofie řekne ouha,

tady přestává věda být autoritou a je potřeba kriticky prověřit, co vlastně dělá, když tu skutečnost takto zkresluje, když takhle redukuje skutečnost na pouhou předmětnost.